آخرین نفس های یک گورستان

[احمد جلالی فراهانی]

۳۷ سال پیش وقتی جنازه مرحوم محمد تقی خیال در قطعه یک، ردیف یک، شماره یک بهشت زهرای تهران به خاک سپرده می شد هرگز کسی گمانش را هم نمی برد که روزی برسد که این گورستان درندشت دیگر جایی برای خاکسپاری متوفیان تهرانی نداشته باشد. اتفاقی که حالا افتاده است و اگر مسئولان شهرداری فکر جدی به حال آن نکنند، نام بزرگ ترین گورستان شهر تهران به آثار و ابنیه تاریخی این شهر خواهد پیوست. در حال حاضر روزانه بطور متوسط ۲۰۰ متوفی در بهشت زهرای تهران به خاک سپرده می شوند و سالانه بالغ بر ۵۰ هزار نفر در این گورستان تدفین می شوند و بنا بر پیش بینی کارشناسان با اضافه شدن ۱۶۰ هکتار به اراضی بهشت زهرا، این گورستان حداکثر تا ۱۰ سال آینده گنجایش پذیرش متوفیان تهرانی را داراست و بعد از آن باید فکری اساسی به حال مسأله کمبود اراضی برای دفن متوفیان پایتخت نشین کرد. اوضاع کمبود قبر در گورستان بهشت زهرای تهران به حدی جدی است که هم اکنون پیش فروش قبر در این گورستان ممنوع است. چه به گفته مدیرعامل سازمان بهشت زهرا این سازمان تقاضای شهروندان برای خرید قبر به صورت پیش فروش را نمی تواند پاسخگو باشد و تا عدم تعیین تکلیف ساخت گورستان های جدید پیش فروش قبر برای تمامی افراد ممنوع است.

● درجست و جوی گورستان تازه

در اینکه بهشت زهرای تهران تا ۱۰ سال دیگر می تواند پذیرای متوفیان باشد لحظه ای تردید نکنید. آنچه اینک اهمیت دارد مکان یابی برای ساخت گورستان های تازه در تهران است. وقتی این موضع را با محمود رضاییان، مدیر عامل سازمان بهشت زهرا در میان می گذارم او می گوید: «در حال حاضر از ۱۲ نقطه مناسبی که برای ساخت گورستان های جدید در تهران پیشنهاد شده اند، دو نقطه مورد تأیید مسئولان امر قرار گرفته که با مساعدت دولت و شخص رئیس جمهور این دو نقطه بزودی به عنوان گورستان های جدید برای بهره برداری، آماده سازی می شوند». وی در خصوص این نقطه بدون ذکر نام محل دقیق آنها می گوید: دو نقطه مذکور در مناطق جنوب غربی و شمال شرقی تهران واقع شده اند که با همکاری دولت نهم قرار است متصرفین زمین های مورد نظر بزودی از آنها تخلیه شوند و عملیات زیر سازی برای ساخت گورستان های تازه تهران، آغاز شود.»

عکس: احمد آزادل

گرچه ساخت گورستان های شرق و غرب تهران مدت هاست که دارای مصوبه شورای شهر تهران است، اما به دلیل برخی موانع و تملک زمین های مورد نیاز هنوز این موضوع معلق مانده بود و شورای شهر تهران و شهرداری تهران مرتب به دنبال حل مشکل ساخت گورستان های جدید بودند که با همکاری و توجه دولت نهم نقاط مورد نظر شناسایی شده اند و باید همین روزها منتظر اعلام خبر آغاز عملیات ساخت آنها از سوی دست اندرکاران و مسئولان ذیربط باشیم.

رضائیان تأکید می کند که باید نگرش نسبت به گورستان ها تغییر کند و می گوید: «متأسفانه نگرش موجود نسبت به گورستان ها نگرش خوبی نیست و باید این نگرش ها تغییر کند. زیرا گورستان های فعلی بسیار مناسب، مجهز و بهداشتی هستند، به طوری که این امکانات با بسیاری از پارک های مجهز برابری می کند، بنابراین بحث های قدیمی درباره گورستان منسوخ شده است. همچنان که ساکنان نزدیک بهشت زهرا، مشکلی جز ترافیک و آلودگی هوا ندارند و این مشکل نیز با ایجاد گورستان های جدید در شرق و غرب تهران برطرف خواهد شد.»

بنا بر پیش بینی کارشناسان با اضافه شدن ۱۶۰ هکتار به اراضی بهشت زهرا، این گورستان حداکثر تا ۱۰ سال آینده گنجایش پذیرش متوفیان تهرانی را داراست و بعد از آن باید فکری اساسی به حال مسأله کمبود اراضی برای دفن متوفیان پایتخت نشین کرد

البته در مورد گورستان بهشت زهرا رضائیان این نکته را هم یاد آوری می کند که در صورت حل مسأله شروع دفن در اراضی ۱۶۰ هکتاری متعلق به بهشت زهرا بهره برداری از این گورستان تا ۱۰ سال دیگر هم امکان پذیر است. مدیر عامل سازمان بهشت زهرا در این باره می گوید: «خوشبختانه مسأله توسعه ۱۶۰ هکتاری بهشت زهرا برای رفع موقت بحران کمبود جا برای دفن اموات در کلانشهر تهران، آخرین مراحل خود را طی می کند و با حل این معضل می توان امیدوار بود که مشکل کمبود اراضی برای دفن متوفیان پایتخت، لااقل تا ده سال دیگر از حالت بحرانی خارج شود.»

با این همه او تأکید دارد که برای رفع اساسی و ریشه ای این معضل باید با ساخت گورستان های جدید، آن ها را در دسترس مردم قرار دهیم، زیرا این واقعیت زندگی است که سرانجام همه افراد گورستان است و مدیران شهری باید محل مناسب آنرا تأمین نمایند.»

● شهری با ۱۴۰ گورستان

گورستان بهشت زهرا(س) تنها گورستان تهران نیست و در تاریخ ۲۰۰ ساله پایتختی این شهر بیش از صدها گورستان به ثبت رسیده است. برخی از معروفترین این گورستان ها عبارتند از: مسگرآباد، ابن بابویه، ظهیرالدوله، بهشت زهرا، باغ طوطی، گورستان خاوران، امامزاده عبدالله(ع)، امامزاده اسماعیل(ع)، امامزاده صالح(ع)، آستان حضرت عبدالعظیم (ع) و ...

در باره گورستان های متروک تهران رسول خادم عضو شورای شهر تهران می گوید: «حدود ۱۴۰ گورستان فعال و متروکه در پایتخت وجود دارد که در مقیاس های محلی و منطقه ای سابقه تاریخی و هویتی خاصی دارد و با توجه به این موضوع از سال ۸۲ سامانه دهی این گورستان ها در دستور کار کمیسیون اجتماعی و فرهنگی شورا و سازمان بهشت زهرا قرار گرفته است و از این بین تاکنون کارهای مطالعاتی ۳۳ گورستان فعال و متروکه انجام شده و طرح سامانه دهی وضعیت گورستان های فوق مشتمل بر یک ماده واحده و ۳ تبصره به تصویب شورای اسلامی شهر تهران، رسیده است.»

این در شرایطی است که تهران با ۸ میلیون جمعیت ساکن، در شرایط خاصی با تدفین سالانه ۵۰ هزار نفر مواجه است و اگر بپذیریم که گورستان ها بخشی از هویت شهری هستند، آن وقت باید معترف باشیم که حتی با رویکرد محلی و رعایت شاخص های زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و ترافیکی تعریف شده، کلانشهر تهران صرفاً با داشتن یک گورستان به هیچ وجه در شرایط مناسبی قرار ندارد.

خادم در این باره می گوید: «بر اساس بند ۱۳ از ماده ۵۵ قانون شهرداری ها، شهرداری موظف شده است به منظور حفظ هویت تاریخی و فرهنگی گورستان ها و استفاده بهینه از فضای مرتبط با آنها جهت توسعه سرانه های مذهبی، فرهنگی، اجتماعی و گردشگری با تأکید بر حفظ وضعیت موجود، با لحاظ حداقل ساخت و ساز ممکن، با هماهنگی سایر دستگاه ها از جمله سازمان اوقاف ــ به جهت وقفی بودن بخش قابل توجهی از گورستان ها ــ نسبت به سامانه دهی آنها اقدام کند.» براساس این مصوبه سامانه دهی در هر گورستان شرایط خاص خود را دارد و باید با طرح جامع و تفصیلی همخوانی داشته باشد.

خادم معتقد است که شهرداری باید امکان تدفین یا عدم تدفین را با استناد به شاخص های زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی هر گورستان تعریف کند و در این زمینه با سازمان میراث فرهنگی تعامل داشته و پس از تصمیم گیری نسبت به تأمین حقوق افرادی که دارای اسناد مالکیت قبور گورستان ها هستند، اقدام کند.

او می گوید: «بر اساس مصوبه شورای شهر تهران شهرداری موظف شده است پروژه مطالعاتی این ۱۴۰ گورستان را طی چند ماه آینده به اتمام برساند.»

این همه در شرایطی اتفاق می افتد که به عقیده بسیاری از کارشناسان امور شهری در بسیاری از محلات به دلیل تراکم ساخت و ساز و جمعیت، تنها فضاهای باقیمانده ای که امکان برنامه ریزی برای تأمین فضای سبز، فرهنگی و اجتماعی را دارند همین گورستان های متروک هستند که برخی از آنها بلاتکلیف و متروک بوده و حتی به لحاظ اجتماعی با تجمع افراد دارای شرایط نامناسب به محل های ناامنی تبدیل شده اند.

رسول خادم با بیان این که هم اکنون شهرداری در اجرای این مصوبه تنهاست در حالی که بحران این موضوع، مبحثی ملی است، می گوید: «با توجه به این که موضوع سامانه دهی گورستان ها در دوران احمدی نژاد، شهردار وقت تهران با تأکید ویژه وی پیگیری شد، اما در ادامه، پیگیری مناسبی از سوی دستگاه های مربوطه در این موضوع صورت نگرفته است و لذا از وزارت کشور تقاضا داریم با اولویت ویژه این بحث را پیگیری کند.»

او همچنین در خصوص گورستان هایی که ضمن متروکه و فعال بودن، مقابر مشاهیر را در بر دارند نیز می گوید: «مقرر شده است با همکاری سازمان میراث فرهنگی یادمان هایی طراحی و این مکان ها به محل های فرهنگی، اجتماعی و گردشگری تبدیل شوند.»

● ضرورت ساخت گورستان های جدید

در ضرورت ساخت گورستان های جدید در تهران بسیاری از کارشناسان مسائل شهری متفق القول معتقدند که فاصله زیاد مناطق شرقی و شمالی پایتخت با بهشت زهرا از اصلی ترین مشکلات موجود بر سر راه شهروندان تهرانی است و این معضل علاوه بر ایجاد ترافیک و مصرف سوخت بیهوده دردسرهای دیگری نظیر اتلاف وقت شهروندان در به خاک سپردن عزیزانشان و صرف هزینه ای گزاف برای آنان نیز در پی دارد. علاوه بر آن در شرایط بحران، تهران به هیچ وجه نمی تواند پاسخگوی نیازهای شهری باشد و این مشکل، نه محلی و نه منطقه ای بلکه مسأله ای ملی است. بسیاری از این کارشناسان معتقدند که اساساً تمرکز گورستان در یک نقطه نیز به لحاظ عرفی، فرهنگی و اعتقادی ما نیز درست نیست. فراموش نکنیم که با فاصله ۵ تا ۵۰ کیلومتری میان نقاط مختلف شهر تهران با گورستان بهشت زهرا همواره ما شاهد مشکلات ترافیکی و اجتماعی جدی برای شهروندان بوده و در ایام خاصی از سال حتی تا یک میلیون نفر تردد را در مسیر مذکور شاهد هستیم.

در این باره رضائیان می گوید: «تهران به جز بهشت زهرا به ۴ گورستان رسمی دیگر، در ۴ نقطه شمال شرقی و شمال غربی و جنوب شرقی و جنوب غربی نیاز دارد که متأسفانه هنوز نتوانسته ایم حتی یک گورستان جدید در پایتخت احداث کنیم.»

یک جدول با دو شرح ۳۷۲۵

جدول روزنامه ایران دارای دو شرح «عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دوشرح ابتدا یکی از شرحها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

جدول عادی

افقی:

۱- شهرت ابوالنصر امیر بیگ پادشاه آق قویونلوها - منظره و چشم انداز
۲- انتقال چیزی از یکی به دیگری - پسر مازنی - قسمت بالای دست از شانه تا آرنج
۳- کشیده شده به جایی یا به سوی چیزی - چوب بندی - دیالکتیک، کشمکش
۴- حرف ندا - آشیانه مرغ - ضمیر جمع - مربوط به دنیا
۵- قوی و تنومند - فرماندهی کل نیروهای مسلح از وظایف و اختیارات ایشان است - مجرای خون در بدن
۶- امر به پختن - اسرار - از خط های باستانی
۷- نوازنده - شاداب و تر و تازه - نیشتر
۸- حالتی در زنان آبستن - چارپایان - هم نام
۹- ناخوش و ضعیف - برگرداندن گفتار فیلم به زبان دیگر - شالوده ها و پایه ها
۱۰- شهری در استان زنجان - شکوه و بزرگی - غوزه پنبه
۱۱- درخت زبان گنجشک - اول و ابتدا - نوک پرنده
۱۲- بی بند و بار - مکان - معجزه و نشانه - زنده
۱۳- از فرآورده های نفتی - شهری در استان یزد - جامه و پوشاک
۱۴- سبیل - چرم خوشبو - پادگان
۱۵- پیشوا و هدایت کننده - مقدمه

عمودی

۱- داستان ها و قصه ها - از آثار صادق چوبک نویسنده تبزبین و موشکاف معاصر
۲- روغن جلا - بادوام و ماندگار - آتش برافروخته
۳- از اجسام معدنی که در صنعت و طب استفاده می شود - مبارز و دلاور - سده ها
۴- عامل بیماری - ضد خبر - پسران - موضوع و زمینه
۵- یادداشت - ظرف دم کردن مایعات - صاحب بزرگترین لغتنامه فارسی
۶- آمیخته با یکدیگر، مخلوط - بازار اوراق بهادار - سرین و کفل
۷- منزل و خانه - بخشش ها - تازگی، نوگرایی
۸- جد رستم - خاکروبه و آشغال - گروه کارگران
۹- بلندپایه و بزرگ - تاج - کسی که در کودکی درس نخوانده
۱۰- ابزار درو - بخشنده و بلندهمت - موز
۱۱- چاره جویی - پارسا و نیکوکار - حیوان وفادار
۱۲- خداوند - قیمت و ارزش - مایه روشنایی - از بین بردن و تلف کردن
۱۳- نجات دهنده - متذکر شونده و به خاطر آورنده - شانس
۱۴- اجیر - ز گهواره تا گور بجوی! - اکنون
۱۵- حکومتی که اختیار آن در دست چند خانواده مقتدر باشد - آسان شده

جدول ویژه

افقی:

۱- کشور افسانه ای بسیار ثروتمند که در قرون ۱۶ و ۱۷ آن را در شمال آمریکای جنوبی می دانستند - دوری جستن
۲- پوشاک پا - علامت نصب شده در جایی - قسمت عقب چیزی
۳- فرود آمده - نوعی شیرینی - سنگ سخت
۴- یال اسب - برگ، قطعه کاغذ - شمردن - جای محکومان و تبهکاران
۵- آفریده شدگان - پاره آتش - تلاش کردن
۶- هر حشره ریزه - شهری در استان فارس - خطی که سومریان اختراع کردند
۷- گردونه چهار چرخه قدیمی - دست آویز کننده - زگیل
۸- خدمتکار - پیش بینی ریز در آمد و هزینه بنگاه یا کشور - گیاه و رستنی
۹- دیوار بلند - برادر دروغین کمبوجیه - محکم و سخت
۱۰- شکل و هیکل - باطن و طینت - جانور درنده
۱۱- شش - خنک و سرد - آزمایش و آزمون
۱۲- شهری در استان گیلان - ضمیر اول شخص جمع - غمگین - پدر
۱۳- مثل و مانند - نقاب - توده برف
۱۴- آتش - بیمار و ناخوش - نوعی فرش نازک تر از پلاس
۱۵- پلکان چوبی - ماهی دراز اندام دریاهای گرم با پوزه ای بلند و فک پیش آمده

عمودی

۱- بیگانه - از آثار الکساندر پوشکین نویسنده شهیر روس
۲- نوعی نان - سخت حمله کننده - پیاپی بودن
۳- شکاف و چاک - کارمند وزارت کشور که بر چند دهستان حکومت می کند و تحت نظر فرماندار یا استاندار است - سلام
۴- قدر و قیمت - اندک - سفت و سخت - خرمای پخته
۵- مالک و مصلح - لقب سابق هندوان - دستگاهی که در زمستان برای گرم کردن اتاق به کار می رود
۶- بازمانده - دارای رجحان - شهری در آلمان
۷- زنگ - گلابی - مرکز سوریه
۸- روی داده - دیندار - جاندار ذره بینی تک سلولی از رده آغازیان
۹- شب بلند - زیبایی - کلمه شرط
۱۰- ورق برنده - عدد پنج - دیگدان
۱۱- میوه ای درشت تر از زالزالک با طعم شیرین و کمی گس - نشانی - محل
۱۲- آب مروارید - ارزش چیزی - عدد یک رقمی - نترس و دلیر
۱۳- بشارت - پیدا کننده - بدگویی
۱۴- بیرون کردن - اضافی - چشمداشت
۱۵- نابود کردن و از میان بردن - سراب

حل جدول عادی شماره ۳۷۲۴

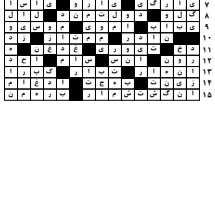
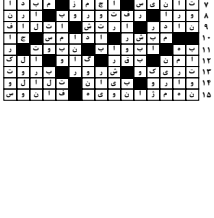
حل جدول ویژه شماره ۳۷۲۴